

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 22g/2019

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 11
alineatul (2) din Codul penal

CHIȘINĂU

11 februarie 2019

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dnei Raisa APOLSCHII,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Corneliu GURIN,
dlui Artur REȘETNICOV,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 4 februarie 2019,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 11 februarie 2019 în camera de consiliu,

Prezintă următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 11 alineatul (2) din Codul penal, ridicată de către dl avocat Mihai Lupu, în dosarul nr. 1-793/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională pe 4 februarie 2019 de către dna judecător Djeta Chistol, de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a domnilor Alexandru Safronov și Victor Cosniceanu privind comiterea pe teritoriul Republicii Bulgaria a infracțiunii prevăzute de articolele 46 și 190 alin. (5) [*Escrocherie în proporții deosebit de mari, comisă de un grup criminal organizat*] din Codul penal al Republicii Moldova.
4. În cadrul ședinței de judecată, dl avocat Mihai Lupu, care apără interesele dlui Alexandru Safronov, a invocat excepția de neconstituționalitate a articolului 11 alin. (2) din Codul penal. Această normă stabilește răspunderea penală a cetățenilor Republicii Moldova sau a apatrizilor cu domiciliul în Republica Moldova pentru comiterea de infracțiuni în străinătate.
5. Prin încheierea din 14 decembrie 2018, instanța de judecată a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„[...]”

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 18 Protecția cetățenilor Republicii Moldova

„[...]”

(2) Cetățenii Republicii Moldova nu pot fi extrădați sau expulzați din țară.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 11 Aplicarea legii penale în spațiu

„[...]”

(2) Cetățenii Republicii Moldova și apatrizii cu domiciliu permanent pe teritoriul Republicii Moldova care au săvârșit infracțiuni în afara teritoriului țării sunt pasibili de răspundere penală în conformitate cu prezentul cod.

[...]”

8. Prevederile relevante ale Legii nr. 371 din 1 decembrie 2006 privind asistența juridică internațională în materie penală sunt următoarele:

Articolul 1 Scopul și domeniul de reglementare

„(1) Scopul prezentei legi este stabilirea mecanismului de realizare a reglementărilor Codului de procedură penală, partea specială titlul III capitolul IX,

privind asistența juridică internațională în materie penală, precum și ale tratatelor internaționale în domeniu la care Republica Moldova este parte.

[...]

(3) Prevederile prezentei legi se aplică următoarelor forme de cooperare juridică internațională în materie penală:

[...]

e) transferul, la solicitare, de proceduri penale;

[...]"

[Articolul 1 a fost completat prin Legea nr. 85 din 19 aprilie 2013, în vigoare din 10 mai 2013]

9. Prevederile relevante ale Legii nr. 320 din 3 noiembrie 2006 pentru ratificarea Convenției europene privind transferul de proceduri în materie penală sunt următoarele:

Articolul 35

„1. O persoană care a făcut obiectul unei hotărâri penale definitive și executorii nu poate, pentru aceeași faptă, să fie urmărită, condamnată sau supusă executării unei sancțiuni în alt stat contractant:

a) când aceasta a fost achitată;

b) când sancțiunea impusă:

(i) a fost executată în întregime sau este în curs de executare;

(ii) a fost grațiată sau amnistiată în totalitate sau pentru partea din sancțiune neexecutată;

(iii) nu mai poate fi executată datorită prescripției;

c) dacă instanța a constatat culpabilitatea autorului infracțiunii, fără să pronunțe sancțiunea.

2. Totuși un stat contractant nu este obligat, cu excepția cazului când el însuși a solicitat urmărirea, să recunoască efectul *ne bis in idem*, dacă fapta care a dat loc judecății a fost comisă împotriva unei persoane, instituții sau unui bun ce are un caracter public în acest stat, sau dacă persoana judecată avea ea însăși un caracter public în acest stat.

3. În plus, un stat contractant în care a fost comisă fapta respectivă sau este considerată ca fiind comisă conform legii acestui stat nu este obligat să recunoască efectul *ne bis in idem* decât atunci când statul însuși a solicitat urmărirea.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul excepției de neconstituționalitate consideră că autoritățile naționale nu sunt competente să urmărească în justiție cetățenii Republicii Moldova sau apatrizii cu domiciliul în Republica Moldova pentru faptele cu caracter penal comise în străinătate. În opinia autorului excepției, o asemenea

competență nu se poate fundamenta pe dispozițiile articolului 11 alin. (2) din Codul penal. Autorul excepției invocă, în special, prevederile Legii nr. 371 din 1 decembrie 2006 privind asistența juridică internațională în materie penală și susține că cetățenii Republicii Moldova sau apatrizii cu domiciliul în Republica Moldova pot fi urmăriți în justiție pentru faptele cu caracter penal comise în străinătate doar atunci când sunt respectate condițiile de la articolul 1 alin. (3) lit. e) din Lege. Autorul excepției afirmă că în acest caz nu sunt respectate condițiile în discuție.

11. În continuare, autorul excepției invocă faptul că urmărirea în justiție pentru faptele cu caracter penal comise într-un alt stat trebuie să respecte dispozițiile Convenției europene privind transferul de proceduri penale. În opinia autorului excepției, aceste condiții au fost neglijate în acest caz.

12. Autorul excepției de neconstituționalitate consideră că prevederile contestate sunt contrare prevederilor articolelor 1 alin. (3), 4 alin. (2), 18 alin. (2), 22 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului penal, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl avocat Mihai Lupu în dosarul nr. 1-793/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 11 alin. (2) din Codul penal, care stabilește răspunderea penală a cetățenilor Republicii Moldova sau a apatrizilor cu domiciliul în Republica Moldova care comit infracțiuni în străinătate.

17. Cu titlu preliminar, Curtea observă că, fiind sesizate cu o plângere privind pretinse infracțiuni comise în străinătate de către cetățenii Republicii Moldova, autoritățile naționale s-au declarat competente să exercite urmărirea penală în baza dispozițiilor articolului 11 alin. (2) din Codul penal. Potrivit articolului 11 alin. (2) („Aplicarea legii penale în spațiu”) din Codul penal, un resortisant al Republicii Moldova sau un apatrid cu domiciliul în Republica Moldova răspunde pentru comiterea de infracțiuni în străinătate, potrivit legii penale a Republicii Moldova.

18. Autorul excepției solicită declararea neconstituționalității acestor dispoziții, invocând o încălcare a prevederilor articolelor 1 alin. (3), 4 alin. (2), 18 alin. (2), 22 din Constituție, care garantează principiul statului de drept, prioritatea dreptului internațional în materie de drepturi și de libertăți ale omului, protecția cetățenilor Republicii Moldova și principiul neretroactivității legii penale, cu excepția legii penale mai favorabile. Deși sunt invocate toate aceste prevederi constituționale, Curtea consideră că criticile autorului excepției trebuie analizate prin prisma principiului statului

de drept. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că acest principiu consacră supremația Constituției și impune obligația corelării legilor și a tuturor actelor normative cu dispozițiile sale (a se vedea HCC nr. 7 din 16 aprilie 2015, § 40).

19. În acest context, Curtea menționează că nimic din textul Constituției nu interzice sancționarea cetățenilor Republicii Moldova sau a apatrizilor cu domiciliul în Republica Moldova pentru fapte comise în străinătate. Curtea observă că unele din dispozițiile Constituției obligă cetățenii Republicii Moldova la respectarea obligațiilor și a restrângerilor drepturilor lor fără a distinge cu privire la locul aflării acestora (*e.g.* articolul 15 „Universalitatea” din Constituție). Mai mult, Curtea relevă că, prin semnarea și ratificarea Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid, precum și prin semnarea și ratificarea altor acte internaționale, Republica Moldova s-a obligat să incrimineze anumite fapte indiferent de locul comiterii lor. Acest fapt demonstrează posibilitatea urmăririi și pedepsirii în justiție a cetățeanului Republicii Moldova sau a apatridului cu domiciliu în Republica Moldova pentru comiterea unei infracțiuni indiferent de locul comiterii ei.

20. Pe de altă parte, Curtea menționează că în dreptul internațional nu există nicio ierarhie între diferitele jurisdicții competente să urmărească anumite fapte, ci doar o obligație a statelor de a colabora în vederea combaterii impunității și a garantării respectării regulii *ne bis in idem*. Acesta este și cazul Convenției europene privind transferul de proceduri penale. Așadar, cetățenii Republicii Moldova sau apatrizii cu domiciliul în Republica Moldova care comit în străinătate o faptă cu caracter penal nu sunt liberați de răspundere pentru că fapta a fost comisă în afara jurisdicției Republicii Moldova. Ei pot invoca, eventual, faptul achitării sau al condamnării lor în statul în care a fost comisă infracțiunea, în statul împotriva intereselor căruia a fost comisă infracțiunea sau în statul ai cărui cetățeni au avut de suferit în urma acesteia, după cum prevede articolul 35 din Convenția europeană privind transferul de proceduri penale.

21. În continuare, Curtea menționează că, în ciuda opiniei autorului excepției, prevederile Legii nr. 371 din 1 decembrie 2006 privind asistența juridică internațională în materie penală nu reglementează materia pusă în discuție prin prezenta sesizare. Articolul 1 alineatul (3) menționează doar despre transferul de proceduri penale, chestiune care, în sensul legii menționate și al articolului 3 din Convenție, presupune transferul unei proceduri penale care a fost declanșată într-un alt stat. Acest transfer este posibil în condițiile existenței unei duble urmăririi penale a aceleiași persoane pentru aceeași faptă. În acest caz, statele părți la Convenție au obligația de a coopera între ele.

22. Așadar, pornind de la aceste premise, Curtea constată că sesizarea este nefondată.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă sesizarea* privind excepția de neconstituționalitate a articolului 11 alineatul (2) din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de către dl avocat Mihai Lupu în dosarul nr. 1-793/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

*Chișinău, 11 februarie 2019
DCC nr. 17
Dosarul nr. 22g/2019*